

Bezoek vogelringstation Chokpak, Kazachstan, september 2005

Andrea van den Berg, Symen Deuzeman en Frank de Roder

Net als enkele mensen van VRS Castricum (zie elders in dit OHV) ging ook een delegatie van VRS Zwarte Meer naar het vogelringstation Chokpak in het zuiden van Kazachstan. Het vogelringstation is gelegen in de bergachtige streek grenzend aan Kirzigië. Een ruime week zijn we begin september op het vogelringstation te gast geweest bij de internationaal hoog aangeschreven (en Engelssprekende) ringers Andrei en Edward Gavrilov. We maakten een uitstapje van twee dagen naar Kyzylkol, een vogelrijk meer in het steppengebied op circa 5 uur rijden ten noorden van Chokpak.

Een belangrijk doel van onze reis was Struikrietzangers en Veldrietzangers in de hand te bestuderen. Welke kenmerken zijn in de ring-praktijk het handigst om deze sterk gelijkende soorten te onderscheiden van de Kleine Karekiet? De vleugellengte alleen geeft onvoldoende 'bewijs' (zie tabel 1). Een nadeel was echter dat in Kazachstan 'onze' Kleine Karekiet niet voorkomt, zodat de soorten niet in de hand konden worden vergeleken. Wel komt in Kazachstan de Kaspische Karekiet voor (*Acrocephalus fuscus*). Deze soort hebben wij helaas niet in de hand gehad, zodat verschillen niet bekeken konden worden.

Soort	Vleugellengte (mm)
Kleine Karekiet	62-73
Struikrietzanger	58-65
Veldrietzanger	53-62,5
Kleine Spotvogel	58-65
Bosrietzanger	68-76

Tabel 1. Vleugellengtes van enkele op de Kleine Karekiet gelijkende soorten (bron: Svensson, 1992).

Struikrietzanger vs. Kleine Karekiet

Het herkennen van de Struikrietzanger bleek snel en goed te doen aan de hand van biometrische maten zoals die ook in Svensson beschreven zijn (Svensson, 1992). De Struikrietzanger heeft over het algemeen een wat rondere vleugel dan de Kleine Karekiet. De P9 van de Struikrietzanger is dusdanig kort, dat deze in een ingevouwen vleugel qua lengte meestal tussen P6 en P4 invalt, of gelijk is aan de lengte van P6 of P4. Bij een Kleine Karekiet is de P9 langer: de lengte ligt meestal tussen de P8 en P6 in (of is gelijk aan de P8 of P6). In figuur 1 is de vleugelformule van de Struikrietzanger met een foto geïllustreerd.

Daarnaast is de insnijding in de buitenvlag bij de Struikrietzanger ook op de P7 aanwezig (bij 1 kj vogels minder duidelijk). Tijdens ons verblijf in Kazachstan zijn 183 Struikrietzangers geringd; wij hebben 30 Struikrietzangers (vooral juvenielen) gecontroleerd op dit laatste kenmerk. We hebben geen enkele Struikrietzanger aangetroffen die deze insnijding niet had. Daarnaast bleek de pootkleur wat uitgesprokener. De pootkleur van 1 kj Struikrietzangers was opvallend grijs van kleur.

Veldrietzanger vs. Kleine Karekiet en Struikrietzanger

De Veldrietzanger heeft meestal een duidelijker wenkbrauwstreep achter het oog; de wenkbrauwstreep is aan de onderkant en meestal ook aan de bovenkant donker begrensd en de Veldrietzanger heeft meer contrast in de hand- en armpennen dan de Kleine Karekiet en de Struikrietzanger. Daarnaast hebben de hand- en armpennen een warmbruine kleur evenals de romp. De stuit is vaak roestbruin en de poten zijn vaak rozeachtig van kleur. Een handig kenmerk is de lengte van de P10 (telling van buiten naar binnen): deze is bij de Veldrietzanger nooit korter dan de langste handpendekveren en kan een lengte hebben tot 6 mm langer dan de grote dekveren. Bij de Struikrietzanger is de P10 3 mm korter tot 2,5 mm langer dan de langste handpendekveren. Kleine Karekiet: P10 is 4 mm korter tot 2 mm langer dan de langste handpendekveren (Svensson, 1992). Uiteraard is, net als bij de

Struikrietzanger, een insnijding op de buitenvlag van de P7 zichtbaar (bij 1 kj vogels minder duidelijk) die de Kleine Karekiet niet of nauwelijks heeft.

Veldrietzanger vs. Kleine Spotvogel

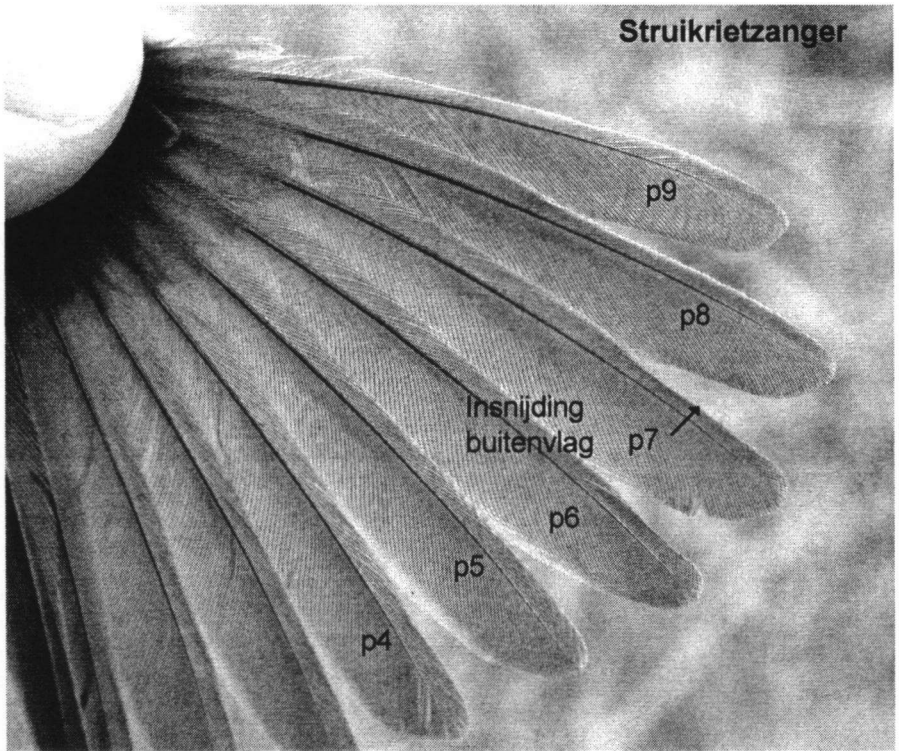
En dan is er nog een soort die best veel kan lijken op de Veldrietzanger: de Kleine Spotvogel. Deze soort heeft een vleugellengte die deels overlapt met die van de Veldrietzanger (Svensson, 1992). De bleke buitenste staartpenen van deze soort kunnen door sterke slijtage nauwelijks meer als zodanig herkenbaar zijn, hetgeen verwarring tussen beide soorten kan veroorzaken. De Kleine Spotvogel is ook minder warmbruin op de borst, hand- en armpennen. Bij de Kleine Spotvogel moet men bedacht zijn op de grote gelijkenis met Sykes's Warbler (zie Svensson, 2001). Tijdens ons verblijf in Kazachstan zijn 10 Kleine Spotvogels door onze handen gegaan.

Terug in Nederland...

Aangezien op VRS Zwarte Meer jaarlijks meer dan 1000 Kleine Karekieten door de handen van de ringers gaan, zijn wij blij met de praktijkles opgedaan in Kazachstan. Van alle volgroeide Kleine Karekieten met een 'verdacht korte' vleugellengte (in principe minder dan 65 mm) wordt in ieder geval de lengte van de P9 ten opzichte van andere handpennen en de insnijding op de buitenvlag van de P7 nader onderzocht.

Een bezoek aan ringstation Chokpak is voor elke zangvogelringer van harte aan te bevelen. Gegarandeerd komt u met een hoop nieuwe kennis en inzichten weer thuis.

Figuur 1 Vleugel van de Struikrietzanger

Literatuur

Svensson, L., 1992

Identification Guide to European Passerines. Fourth, revised and enlarged edition. Stockholm, Sweden.

Svensson, L., 2001

Identification of Western and Eastern Olivaceous, Booted and Sykes's Warblers. *Birding World* 14, p. 192-219.